

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOLOGIE**

**TEZĂ DE DOCTORAT
- REZUMAT -**

**Coordonator:
Prof. univ. dr. habil. TEODORA POPESCU**

**Student-doctorand:
ADINA E. CURTA (BOTAȘ)**

**ALBA IULIA
2023**

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOLOGIE**

**STRATEGII DE RIDICULIZARE ÎN
DISCURSUL PREZIDENTIAL.
Studiu de caz al alegerilor recente din SUA,
Franța și România**

- REZUMAT -

**Coordonator:
Prof. univ. dr. habil. TEODORA POPESCU**

**Student-doctorand:
ADINA E. CURTA (BOTAȘ)**

**ALBA IULIA
2023**

Cuprins

Abrevieri și simboluri.....	6
Grafice și tabele.....	7
1. Introducere.....	8
2. Cadrul teoretic	27
2.1. Ridiculizarea ca act de vorbire prin umor negativ	28
2.1.1. Ridiculizarea și noțiunea de act	30
Erving Goffman și noțiunea de imagine publică (face).....	31
Acte de amenințare a imaginii publice ("Face-Threatening Acts")	32
2.1.2. Ridiculizarea și câteva teorii ale umorului	33
2.1.3. Categoriile de umor negativ ca strategii de ridiculizare.....	36
2.1.3.1. Ironia	39
Funcțiile ironiei.....	41
Tipuri de expresii ironice.....	42
Ironia prototipică	43
Teoria ironiei ca simulare	44
Teoria ironiei ca mențiune (Teoria ecoului).....	45
2.1.3.2. Sarcasmul	49
Sarcasm vs. ironie în acest studiu	51
Funcții ale sarcasmului	52
Tipuri de expresii sarcastice	52
2.1.3.3. Ironie și sarcasm ca strategii de ridiculizare în dialogul prezidențial	54
2.2. De la discurs politic la dialog prezidențial	58
2.2.1. Câteva precizări despre natura retorică a discursului politic	59
2.2.2. Ethos-ul prezidențial	62
2.3. Genul discursiv al dezbaterii prezidențiale	63
2.3.1. Particularități și limitări discursive: "Fresh talk" sau "reciting"	65
2.3.2. Erving Goffman și conceptul de cadru participativ	68
2.4. Teorii lingvistice ale genului.....	69
2.4.1. Abordări timpurii (1970 - 2000)	70
2.4.2. Abordări mai recente (2000 - prezent).....	71
2.4.3. Gen și limbă în acest studiu	73
3. Cadrul de analiză.....	74
3.1. Întrebări de cercetare	75

3.2. Configurația internă a ridiculizării [R].....	78
3.2.1. Componenta pragmatică a sensului intenționat [i].....	78
3.2.2. Componenta semantică a sensului literal [L].....	80
3.2.3. Componenta argumentativă	81
3.2.4. Vericondiționalitate.....	82
3.2.5. Ridiculizarea implicită vs. explicită.....	83
3.2.6. Condiții de reușită	83
3.2.7. [R] ca un aranjament de [i] luate câte [L]	84
3.2.7.1. Ridiculizarea prin ironie, sau [R] ca un aranjament de [i] luate câte [L+].....	84
3.2.7.2. Ridiculizarea prin sarcasm, sau [R] ca un aranjament de [i] luate câte [L-]	87
3.2.7.3. Conotația ridiculizantă prin figuri retorice [i] luate câte [L0].....	88
3.2.7.4. Excepții.....	90
Jocuri dialogice.....	90
Tachinare, poreclire	92
3.3. Situația de comunicare.....	92
3.3.1. [R] ca act dublu-ilocuționar	94
3.3.2. Multiplul receptor	95
3.3.3. Supradestinatarii.....	97
3.4. Aranjare și poziționare în dezbaterile analizate.....	99
3.5. Schemă conceptuală	103
3.6. Concluzii.....	104
4. Informații de fond și contexte politice	105
4.1. Câteva precizări despre sistemul electoral american și alegerile din 2016 și 2020	105
4.1.1. Formatul dezbaterii prezidențiale în SUA	108
4.1.2. Prima dezbaterie Clinton – Trump.....	110
4.1.3. A doua dezbaterie Clinton – Trump.....	110
4.1.4. A treia dezbaterie Clinton – Trump	111
4.1.5. Prima dezbaterie Biden – Trump	111
4.1.6. Ultima dezbaterie Biden – Trump.....	113
4.2. Câteva precizări despre sistemul electoral francez și alegerile din 2017 și 2022..	113
4.2.1. Dezbaterea de tip entre-deux-tours	115
4.2.2. Dezbaterea din 2017 între Emmanuel Macron și Marine Le Pen	116
4.2.3. Dezbaterea din 2022 între Emmanuel Macron și Marine Le Pen	118
4.2. Câteva precizări despre sistemul electoral românesc, alegerile din 2014 și 2019	

4.3.1.	Genul dezbaterii prezidențiale în România.....	121
4.3.2.	Prima dezbateră între Klaus Iohannis și Victor Ponta – 2014	122
4.3.3.	A doua dezbateră între Victor Ponta și Klaus Iohannis – 2014	122
4.3.4.	“Duel la distanță” între Klaus Iohannis și Viorica Dăncilă - 2019	123
4.4.	Concluzii.....	124
5.	Cadrul metodologic	124
5.1.	Prezentarea corpusului.....	125
5.1.1.	Colectarea datelor	125
5.1.2.	Evaluare cantitativă preliminară	126
5.2.	Niveluri de interpretare	127
5.2.1.	Abordarea dialogică	129
5.2.2.	Perspective lexical-semantice	138
5.2.3.	Perspectiva CDA.....	141
6.	Analiza datelor	148
6.1.	Analiză cantitativă.....	148
6.2.	Analiză calitativă	154
6.2.1.	Sarcasmul.....	156
6.2.1.1.	Sarcasmul în corpusul românesc	156
6.2.1.2.	Sarcasmul în corpusul american.....	162
6.2.1.3.	Sarcasmul în corpusul francezesc	164
6.2.2.	Ironia	166
6.2.2.1.	Ironia în corpusul american.....	167
6.2.2.2.	Ironia în corpusul francezesc	182
6.2.2.3.	Ironia în corpusul românesc	192
6.2.3.	Conotația ridiculizantă prin figuri de stil	198
6.2.3.1.	Figuri de stil în corpusul american.....	199
6.2.3.2.	Figuri de stil în corpusul francezesc.....	200
6.2.4.	Excepții	205
7.	Discuții și interpretare comparativă	213
7.1.	Către o arhitectură lingvistică a [R].....	214
7.1.1.	Distribuție și frecvență	217
7.1.2.	ORQ1: Tehnici de construire – Acte de vorbire dialogice.....	219
7.1.3.	ORQ2: Structuri de construire – Lexic și propoziție.....	221
7.1.4.	ORQ3: Strategii de design – Reprezentarea agentivității.....	222
7.2.	Interpretare comparativă	225

7.2.1.	Variații ale ridiculizării în dezbateri consecutive - gen diferit vs. același gen	225
7.2.2.	Variații ale ridiculizării în dezbateri consecutive - gen diferit	226
7.2.3.	Remarci trans-culturale	227
8.	Concluzii	230
	Referințe.....	236
	Anexa 1.....	246
	Convenții de transcriere	246
	Transcriere pragmatică a corpusurilor.....	246
	Anexa 2.....	302
	Traducerea corpusului francezesc și și a corpusului românesc în limba engleză	302

Cuvinte cheie lingvistică aplicată, analiza critică a discursului, studiile dialogului, discurs politic, dialog prezidențial, dezbateri prezidențiale, teorii lingvistice ale genului, ridiculizare, teorii ale umorului, umorul negativ, teorii ale actelor de vorbire, dialogism, taxonomie dialogică a actelor de vorbire, recontextualizare, reprezentare, agentivitate.

Abstract Această cercetare propune o procedură sistematică de analiză a ridiculizării ca acțiune în dialogurile prezidențiale. Ridiculizarea, înțeleasă ca fiind probabil cea mai eficientă modalitate de descalificare a adversarului și de seducere a publicului în dezbaterile pre-electorale, este studiată în alegerile prezidențiale recente din SUA, Franța și România. Asocierea celor trei țări într-o analiză a ridiculizării în dialogurile prezidențiale oferă perspective asupra unor aspecte culturale ale politicii și democrației, dezvăluind diferențe și implicații elocvente. Datele sunt organizate în trei corpusuri constând în fragmente extrase din dezbateri, selectate pe baza unor criterii specifice, printre care aspectele pragmatice ale ridiculizării și structura de secvență dialogică, alcătuită din acte inițiative și reactive.

În vederea configurării unei proceduri sistematice de analiză a ridiculizării ca acțiune în dialogurile prezidențiale, a fost imperios necesară o delimitare și o clasificare riguroasă a strategiilor de ridiculizare și a tipurilor de expresii ridiculizante folosite în genul discursiv în cauză.

Pornind de la o consultare a literaturii de specialitate, am delimitat o configurație internă a conceptului de ridiculizare, integrând particularitățile relevate de date. În funcție de componentele pragmatice, semantice și argumentative specifice ale enunțurilor, s-a descoperit că ridiculizarea este produsă prin patru strategii distincte de către participanții la dialogurile menționate. Aceste strategii sunt ironia, sarcasmul, conotația ridiculizantă prin figuri retorice și câteva apariții excepționale, cum ar fi jocurile dialogice (byplays) sau tachinarea/poreclirea. Primele două strategii, ironia și sarcasmul, sunt bine cunoscute, de sine stătătoare și mult teoretizate de cercetători. Ultimele două strategii au fost propuse pentru a fi puse în slujba analizei datelor.

Cea mai cunoscută și cea mai teoretizată de cercetători este ironia, ca strategie de ridiculizare. Ironia este produsă pentru a exprima un sens intenționat negativ prin formularea unor cuvinte literal pozitive, sugerând contrariul, printr-o atitudine disociativă. Conceptul a fost abordat științific din trei perspective diferite, materializate în teorii ale ironiei, respectiv ironia prototipică sau ironia *stricto sensu*, ironia ca simulare (pretence theory) și ironia ca mențiune (sau teoria ecoului).

A doua cea mai populară și teoretizată strategie de ridiculizare este sarcasmul, clasat ca atare de către teoreticienii din domeniu. Sarcasmul nu a inspirat elaborarea unor teorii propriu-zise, fiind în mare măsură asociat ironiei, ca o manifestare periferică, suprapunând cele două noțiuni într-un amalgam.

Din rațiuni de claritate, am ales să abordez ironia și sarcasmul ca pe niște categorii distincte de strategii de ridiculizare, pe baza formulei propuse de Patrick Charaudeau. Potrivit acestui autor, cele două sunt categorii ale umorului negative și pot fi diferențiate în mod clar, pe baza relațiilor care se stabilesc între multiplele sensuri inerente ale ridiculizării. În ironie există o relație de opoziție între sensul literal și sensul intenționat, în timp ce în sarcasm există o relație de hiperbolizare a sensului intenționat, prin intermediul unui sens literal exagerat. O observație importantă este aceea că în ironie condiția de adevăr este încălcată, în timp ce în sarcasm ea este îndeplinită.

În afară de aceste modalități extrem de populare de producere a ridicolului în dialogurile prezidențiale, din rațiuni de claritate au fost delimitate alte două categorii, care au prezentat manifestări interesante din punct de vedere calitativ. O conotație ridiculizantă poate fi produsă prin figuri retorice, transmițând un sens negativ intenționat prin cuvinte neutre.

În plus, ridiculizarea ca act de amenințare a imaginii publice a adversarului (“face”, “face-threatening act”) a fost identificată ca fiind produsă prin ceea ce am numit jocuri de scenă dialogice (dialogic byplays). Prin această strategie, vorbitorul schimbă brusc interlocutorul și îi întoarce simbolic spatele adversarului pentru a-l batjocori și marginaliza. Alte ocurențe excepționale sunt tachinarea/poreclirea, prin care un atac *ad hominem* implicit este realizat printr-o formulare mai degrabă veselă, jucăușă, prin porecle care amintesc de personaje amuzante sau ridicole, activând un anumit afect prin intermediul imaginarului cultural.

Toate strategiile de ridiculizare urmăresc un scop comun: producerea unei auto-reprezentări pozitive și a unei reprezentări negative a celuilalt, dar ating acest scop prin mecanisme semantice diferite. Fiecare strategie de ridiculizare este un principiu fundamental pe baza căruia pot fi formulate mai multe tipuri de expresii.

Folosind categoriile existente postulate de teorie și completând verigile lipsă cu noi tipuri de expresii propuse pentru a servi analizei datelor, am compus o taxonomie a strategiilor de ridiculizare și a tipurilor de expresii ridiculizante identificate în cele trei corpusuri (prezentată în cadrul analitic – secțiunea 3.).

Ridiculizarea ca act de vorbire dialogic este favorizată de situația de comunicare, dominată de prezența supra-destinatarului, întrucât dialogul se desfășoară (și are rost doar) în

fața unui public. Ridiculizarea, ca act de descalificare a adversarului și de seducție a auditoriului, este dublu-vocal, adică este adresat unui număr de doi destinatari diferiți, producând simultan cele două efecte menționate, prin atacuri ad hominem formulate indirect prin umor negativ.

Pentru a reprezenta cât mai clar situația de comunicare care determină dialogurile analizate, am elaborat diagrame care rezumă circuitul vectorilor de comunicare, detaliind atât punctul de vedere al vorbitorului, cât și o viziune dialogică.

O schemă conceptuală a fost trasată pentru a sintetiza abordarea generală a ridiculizării, așa cum este propusă de acest studiu.

În analiza datelor, am prioritarizat explorarea potențialelor conexiuni dintre diferitele componente ale ridiculizării ca acțiune în dialog și am propus trei niveluri de interpretare pentru a răspunde la întrebările de cercetare ale studiului. Luând în considerare schimbarea de paradigmă care are loc în lingvistică în ultima perioadă, în direcția abordării limbii ca „un întreg complex” (“a complex whole”) (Weigand, 2010), și care evoluează „spre o teorie a tuturor lucrurilor” (“towards a theory of everything”) (Vasilescu, 2016), cadrul metodologic integrează (1) actele de vorbire dialogice, adică ridiculizarea într-o secvență dialogică de inițiere și reacție, (2) lexicul și propoziția și (3) reprezentarea agentivității (“agency”), ca parte a unui lanț de recontextualizare (“recontextualization chain”). Metoda cercetării poate fi rezumată ca o abordare dialogică ce integrează perspective din semantica lexicală și CDA, încurajând o viziune interdisciplinară asupra obiectului de studiu, ridiculizarea, bazată pe principiul bahtinian potrivit căruia “fiecare întreg verbal creativ este un complex sistem de relații” (Bakhtin, 1986, p. 124). Urmând această procedură propusă pentru analiză, am identificat o serie de tendințe, ca principale linii de comunicare prin ridiculizare ca acțiune în dialog, configurând ridiculizarea ca un fenomen cu multiple fațete în dialogurile prezidențiale și nu numai.

Context și motivație

Limba și politica au viețuit în simbioză încă din cele mai vechi timpuri. Politicienii folosesc limba într-un mod artizanal pentru a-i seduce pe ceilalți la afilierea ideologică, prin formulări abile care necesită interpretare. Atunci când concurează pentru cea mai înaltă poziție într-un stat, prin ceea ce a devenit un joc de seducție extrem de elaborat, candidații se folosesc de un întreg arsenal pentru a-și construi cea mai bună reprezentare posibilă, una care să îi convingă pe oameni să le ofere sprijinul și, în cele din urmă, voturile lor. Una dintre cele mai puternice arme din acest arsenal de seducție și cucerire este, fără îndoială, cuvântul, care, dată fiind

miza majoră a întregului proces electoral, trebuie să fie impecabil. Dar, cum își construiesc candidații la președinție discursurile pentru a-și atinge scopul final de a câștiga alegerile? Care sunt mecanismele fine care stau la baza discursului lor și ce transpare la o privire mai atentă la replicile lor? Ce se întâmplă atunci când replicile se termină și candidații trebuie să se exprime liber? În plus, și aceasta este întrebarea care mă preocupă cel mai mult, ce transpare atunci când finaliștii la președinție urcă, față în față, pe scenă, în fața națiunii, într-o confruntare în direct cu adversarul? Cum își gestionează discursul sub presiunea unei reacții imediate în cadrul strict al dezbaterilor? Având în vedere dinamicile dezbaterii, ca gen al „discursului politic în interacțiune” (“discours-en-interaction” - Kerbrat-Orecchioni, 2005), sub forma unui dialog prezidențial, care oferă un spațiu generos pentru improvizație, există cu siguranță descoperiri interesante atunci când intervențiile minuțios pregătite în prealabil au fost deja rostite și protagoniștii se angajează într-o discuție liberă (“fresh talk” - Goffman, 1981, p. 171).

Acestea sunt câteva dintre întrebările care au ajuns să mă preocupe în cei cinci ani în care am lucrat ca jurnalist în presa locală și națională, imediat după ce am absolvit Facultatea de Litere din Cluj și am simțit nevoia unei schimbări de orizont, dinspre tărâmul literaturii franceze, spre relatarea realității cotidiene dintr-o perspectivă critică. În ciuda naturii mele apolitice, am fost intrigată de fenomenul politic în general și am ajuns să văd importanța vitală a unei observări atente și înțelegeri a modului în care comunică politicienii și autoritățile în general. Am observat că discursul politic dezvăluie sensuri mai puțin evidente, neașteptate și revelatoare atunci când este urmărit cu atenție. În calitate de jurnalist, am încercat să fac tot posibilul să atrag atenția asupra unor astfel de aspecte, simțind că lumea are nevoie să înțeleagă mai bine lucrurile, pentru a putea lua decizii mai bune și, în cele din urmă, pentru a construi vieți mai bune, pe baze mai solide. Acesta este sentimentul care m-a determinat să încep o cercetare lingvistică aplicată pe această temă, sperând să am o contribuție pozitivă în acest domeniu de studiu, oferind o perspectivă integratoare asupra analizării limbajului și clarificând unele aspecte poate încă obscure ale acestui domeniu al limbii și comunicării.

Obiective generale și obiective specifice

Ca scopuri și obiective, plecând de la premisa că „limbajul determină și reflectă înțelegerea noastră despre lumea în care trăim” (Leech, 1985, p. 39), am pornit o cercetare asupra manifestărilor lingvistice ale ridiculizării, ca act de vorbire larg răspândit, complex și interesant din punct de vedere discursiv. Ca public, suntem expuși constant actului de

ridiculizare, în special în discursul politic în interacțiune. În plus, am ales să aplic cercetarea pe cadrul dezbaterilor prezidențiale, deoarece acestea reprezintă unul dintre cele mai fierbinți puncte de contact între public și candidații la președinția unei țări democratice. De asemenea, am considerat că un studiu al actului de ridiculizare ar putea ajuta la o mai bună înțelegere a dialogului prezidențial în genul dezbaterii, dar și că dialogul în sine în gen ar putea avea un cuvânt esențial de spus în explicarea ridiculizării, ca macro act de vorbire în discurs în general.

Direcția principală de cercetare este dată de „la primauté de l'oral” (Kerbrat-Orecchioni, 2005), adică de primordialitatea vorbirii ca principiu fundamental al cercetării în domeniul lingvisticii. Punctul central este aspectul vorbirii din limbă, și mai precis enunțarea și sensul imediat (în spiritul teoriei dialogismului, elaborată de Mihail Bahtin, dezvoltând direcția deschisă de Ferdinand de Saussure - limbă vs. vorbire -, și teoria actelor de vorbire elaborată de John Langshaw Austin și John Searle). Cheia de interpretare, dată de teoria dialogismului a lui Bahtin, poate fi rezumată la „modul epistemologic caracteristic unei lumi dominate de heteroglosie [unde] totul înseamnă, este înțeles, ca parte a unui întreg mai mare, există o interacțiune constantă între sensuri, toate având potențialul de a le condiționa pe celelalte” (Bahtin, 1981, p. 426) [trad. mea]. Astfel, având în vedere principiile bahtiniene conform cărora „dialogul este cea mai naturală manifestare a limbajului” (Charaudeau & Maingueneau, 2002, p. 175) [trad. mea], semnificația și înțelegerea „obiectelor” sau a „evenimentelor” și a „judecăților de valoare” între persoane este *relațională* (Dop, 2000, p. 27). Ținând cont de faptul că “adevăratul obiect de studiu este interacțiunea” (Dop, 2000, p. 20) [trad. mea], considerând că „înainte de a se putea concepe orice teorie, obiectul de studiu trebuie abordat prin observare orientată spre scop, pentru a afla cum funcționează” (Weigand, 2010, p. 39) [trad. mea], concentrându-ne pe obiectivul de a “încerca să îl structurăm conform unor regularități”, ca “rutine ale limbii ca acțiune” (Weigand, 2010, p. 71), am început această cercetare cu observarea fenomenului ridicolului și al ridiculizării într-un fel de mediu natural, dialogul prezidențial, în scopul obținerii de informații despre mecanismele fine care îl definesc.

În pregătirea analizei, am compus trei corpusuri însumând mai mult de 200 de extrase selectate dintr-un total de 11 dezbateri pre-electorale recente din Statele Unite ale Americii (2016, 2020), Franța (2017, 2022) și România (2014, 2019).

Dintr-o perspectivă generală, am ales configurația mai sus menționată pentru alcătuirea corpusurilor, urmărind un prim obiectiv al acestei cercetări. O privire atentă asupra implicațiilor fenomenului politic al alegerii conducătorilor de stat, și în special asupra pașilor

pe care trebuie să îi urmeze candidații pentru a accede la cea mai importantă poziție din stat, în țări ca Statele Unite ale Americii și Franța, are, având un prestigiu istoric și cultural, pot fi considerate etaloane ale civilizației contemporane și ale democrației în general, poate fi revelatoare în delimitarea poziției țării noastre, România, din punctul de vedere al acestui fenomen. Desigur, luând în considerare diferențele majore de evoluție dintre cele trei țări din punct de vedere istoric (jumătatea de secol de regim comunist și dictatură în istoria recentă a României, de exemplu), nu este de mirare că țara noastră se prezintă ca o cultură mai puțin dezvoltată din punctul de vedere al fenomenului democratic al alegerii conducerii țării, al discursului public, al discursului politic și este considerată retrogradă în general, în mai multe aspecte sociale (o remarcă certificată de cercetătorii români – Ionescu-Ruxăndoiu, 2013; Rovența-Frumușani et al. 2017 etc. și confirmată de prezenta analiză). Astfel, o interpretare comparativă cu spectru larg a actului de ridiculare în dialogul prezidențial în dezbaterile pre-electorale ar servi scopului general de a aduce o înțelegere mai profundă a fenomenului de către publicul larg, prin explicarea câtorva tehnicalități care stau la baza fenomenului de ridiculare, prezent în toate dezbaterile și având un rol constitutiv în genul discursiv în cauză. Descrierea și explicarea fenomenului de ridiculare în contextul de interes public menționat poate contribui la educarea și dezvoltarea culturală a societății noastre.

Dintr-o perspectivă specifică, prin analizarea fenomenului ridiculizării ca macro act de vorbire în genul dezbaterii prezidențiale, această cercetare își propune să ofere o descriere relevantă a fenomenului ridiculizării în dialogul prezidențial, constând într-un set de formule (tendințe sau tipare funcțional-structurale) care stau la baza ridiculizării ca acțiune dialogică în interacțiunea verbală, ținând cont atât de specificitățile diferitelor categorii de strategii de ridiculare și expresii identificate în corpusuri, cât și de diferitele contexte ale alegerilor și profilurile protagoniștilor. Obiectivul specific al acestei cercetări este identificarea, clasificarea, analizarea și definirea structurilor de limbă prin care se produce ridiculare, în vederea clarificării și a completării informației existente în zonele în care aceasta ar putea fi insuficientă sau neclară, în cadrul genului discursiv menționat.

Premise, ipoteze și întrebări de cercetare

În vederea îndeplinirii obiectivelor mai sus menționate, am stabilit premisa acestui studiu și două ipoteze de cercetare. Așa cum am menționat deja anterior, ridiculizarea este un fenomen omniprezent și indispensabil în genul dezbaterilor prezidențiale. Ridiculizarea este probabil cea mai eficientă modalitate de îndeplinire a obiectivului general al protagoniștilor, de a-și descalifica adversarul într-un mod distractiv și „plăcut” (“pleasant” Kerbrat-Orechhioni,

2013a, 2013b, 2019). Desigur, adversarul este criticat într-o mulțime de moduri, mai mult sau mai puțin directe, cum ar fi delegitimarea, atacurile la persoană, argumentarea etc. Ridiculizarea este un astfel de mod foarte popular, care oferă celui care ridiculizează numeroase avantaje din punct de vedere discursiv (afișarea respectului pentru normele socio-politice, exonerarea de responsabilitate pentru ofensă, evitarea etichetelor de grosolanie, agresivitate etc dar și crearea de divertisment pentru public, afilierea etc), permițând politicianilor să își crească popularitatea.

Premisa acestui studiu este că ridiculizarea joacă un rol central, constitutiv și necesar în evenimentul politic al dezbaterilor prezidențiale, ca interacțiune dialogică situată. Ridiculizarea este folosită ca strategie de delegitimare, descalificare și reprezentare negativă generală a adversarului, prin producerea a ceea ce cercetătorii (dintre care Henri Bergson ar fi unul dintre primii care au lansat această tradiție în secolul XX) preferă să numească derizorii [printr-un râs amar, crud] (Bergson, 1924). În confruntările mediate de tipul dezbaterii, ridiculizarea este un instrument eficient de luptă datorită unei inerente „componente plăcute” (“pleasant component” Kerbrat-Orecchioni, 2013a, p. 52), care are calitatea de a produce auto-reprezentare pozitivă pentru vorbitor și afiliere cu publicul, în detrimentul adversarului, care sfârșește invariabil ca *homo risibilis* (Amir, 2019), fiind ținta unei reprezentări negative prin derizoriu.

Ipoteza principală a acestui studiu este că ridiculizarea se realizează prin diferite tipuri de strategii, care se manifestă ca tendințe sau tipare distincte de limbă și care pot fi configurate în funcție câteva coordonate specifice. În ciuda funcției sale invariabile, care este constant realizarea reprezentării negative a celuilalt, ridiculizarea (și, în consecință, expresiile prin care se materializează), ca act dialogic, poate fi explicată printr-o taxonomie clară și ordonată de tendințe, care prezintă principiile generale ale manifestărilor și relațiilor lingvistice inerente, variabile.

Indiferent de scopul și funcția sa invariabile, ridiculizarea se produce în moduri care se construiesc diferit și produc efecte mai mult sau mai puțin diferite, din punct de vedere al percepției de către destinatarul final al discursului, publicul. Așa cum am menționat deja pe scurt mai sus, ceea ce aștept, pornind de la această ipoteză și investigând ridiculizarea în dialogul prezidențial, este expunerea diferitelor tipuri de expresii ridiculizatoare sub forma unor tendințe clare de distribuție, observarea unor tipare recurente de discurs, ca mijloace dinamice și variabile de exprimare a sensului invariabil derogatoriu vizat prin ridiculizare.

În formularea acestei prime ipoteze de cercetare, am luat în considerare faptul că în prezent are loc o importantă schimbare de paradigme în lingvistică, prin care abordările de tip

formal-funcțional, când vine vorba despre sens și limbă, sunt înlocuite de o viziune integratoare asupra potențialului infinit al „unui întreg complex” (“[language as] a complex whole” Weigand, 2011; 2021), iar cercetarea din domeniu evoluează spre o „teorie a tuturor lucrurilor” (“towards a theory of everything” Vasilescu, 2016). Cum realitatea propriu-zisă cu siguranță nu recunoaște unități individuale, separate, de limbă sau de vorbire, datele selectate pentru acest studiu sunt abordate în context, dintr-o perspectivă largă, înțelegând că „forma și conținutul în discurs sunt una, odată ce înțelegem că discursul verbal este un fenomen social” (Bakhtin, 1981, p.259) [trad. mea], iar „din punctul de vedere al scopurilor extralingvistice ale enunțului, tot ceea ce este lingvistic este doar un mijloc de îndeplinire a unui scop” (Bakhtin, 1986, p. 109).

Pornind de la această ipoteză, această cercetare își propune să răspundă într-un mod cât mai specific la următoarea întrebare, considerată întrebarea de cercetare principală a studiului (Main Research Question - MRQ): Cum arată arhitectura lingvistică a ridiculizării în discursul prezidențial în dialogurile pre-electorale?

Încercând să explic formularea acestei întrebări principale de cercetare, voi clarifica faptul că am ales să abordez „arhitectura” lingvistică a ridiculizării (și nu, de exemplu, „structura”, „mecanismele”, „design-ul” sau pur și simplu „limba”, „limbajul” etc), pentru că am în vedere aspecte multiple și mai ample decât cele de tip formal-funcțional ale ridiculizării. Mai precis, prin analizarea „arhitecturii” lingvistice a ridiculizării, mă voi referi la aspecte pe care le-am numit *tehnici de construire*, *structuri de construire* și *strategii de proiectare* folosite pentru a produce ridiculizarea, ca practică socială cu rol constitutiv în dezbaterile prezidențiale. Aceste aspecte sunt subiectul unui set de trei întrebări de cercetare operaționale (Operational Research Questions - ORQs), de la care am pornit către „arhitectura lingvistică a ridiculizării”. Termenul „arhitectură” mi-a permis examinarea acestor aspecte și este folosit pentru a le include pe toate dintr-o gamă mai largă de perspective, în esență fundamentate în lingvistică, ca modalități de înțelegere a limbajului. Analiza se concentrează asupra a ceea ce *se face* (actele de vorbire dialogice ca tehnici de construire), *cu ce [se face]* (lexicul și propoziția ca structuri de construire), precum și asupra *modului în care se face* (reprezentarea ca strategie de proiectare) ridiculizarea în interacțiunea dialogică menționată. De asemenea, pentru configurarea unei proceduri sistematice de analiză a ridiculizării ca acțiune în dialogurile prezidențiale, am considerat necesară o delimitare și o clasificare a strategiilor de ridiculizare și a tipurilor de expresii ridiculizante folosite în genul discursiv în cauză. Aceste aspecte sunt subiectul unui set de două întrebări de cercetare contributorii (Contributory Research Questions - CRQs).

Abordarea mea poate fi descrisă în primul rând ca fiind una dialogică, integrând perspective din semantica lexicală și analiza critică a discursului (CDA). În cadrul analitic al prezentei cercetări (secțiunea 3.) sunt oferite explicații și detalii suplimentare cu privire la tratarea acestui MRQ mai sus menționat și a întrebărilor de cercetare subsidiare.

De asemenea, pornind de la ipoteza menționată mai sus, teza vizează construirea dialogică a ridiculizării în discursul prezidențial în cadrul dezbaterilor pre-electorale. Ca o construcție dialogică, ridiculizarea este întotdeauna intenționată, orientată tendențios spre scopul specific de delegitimare și descalificare a adversarului, promovând în același timp vorbitorul și creând afiliere cu publicul, care este destinatarul indirect și final al discursului, fiind compus din potențialii alegători, factor decisiv de legitimare sau delegitimare a întregii performanțe electorale.

În plus, aderând la afirmația lui Robin Lakoff care susține că „dezechilibrele lingvistice sunt demne de studiu pentru că aduc în prim plan dezechilibrele din lumea reală” (Lakoff, 1975, p. 43) [trad. mea], cred că analizarea construcției expresiilor ridiculizante (formularea dialogică a actului de vorbire, selecțiile lexicale și tematice, opțiunile de reprezentare, precum și aspecte mai specifice, cum ar fi sensurile create prin ordinea cuvintelor sau mecanisme morfo-sintactice etc.) poate reflecta și răspândi ceea ce vorbitorii cred că este adevărat, ceea ce este important de înțeles despre persoanele care ar putea fi liderii noștri. Cu alte cuvinte, aceste expresii și formulări pot fi ferestre prin care putem vedea caracterele și ideologiile vorbitorilor, deoarece limbajul acționează ca o oglindă a societății din care facem parte.

De aici, m-am angajat în formularea unei ipoteze secundare, construită pe ideea că expresiile ridiculizante folosite de candidații finaliști la președinție în dialogurile pre-electorale sunt adânc înrădăcinate în bagajul cultural al vorbitorului și variază de la o cultură la alta, deoarece enunțurile „își fluctuează semnificațiile de la utilizator la utilizator și de la context la context” (Popescu, în curs de apariție) [trad. mea]. Prin urmare, o interpretare comparativă bazată pe rezultatele analizei expresiilor ridiculizante identificate în discursurile candidaților, analizând, de asemenea, aspecte care țin de imaginarul cultural, reprezentările culturale și stereotipurile (legate de aspecte sociale precum genul vorbitorului, politețea, precum și etnia sau rasa în unele cazuri etc.) în fiecare dintre cele trei țări, ar putea fi, de asemenea, utilă pentru o înțelegere aprofundată a dialogurilor, dintr-un punct de vedere intercultural. De asemenea, luând în considerare principiile formulate de Robin Lakoff, „stereotipurile nu trebuie ignorate” în discurs „în primul rând pentru că, pentru ca un stereotip să existe, trebuie să fie o exagerare a ceva care există de fapt și care poate fi recunoscut și, în

al doilea rând, pentru că cineva se măsoară pe sine, în bine sau în rău, în funcție de cât de bine sau de prost se conformează la stereotipul la care se presupune că se conformează” [trad. mea] (Lakoff, 1975, p. 73). Această ipoteză secundară a fost inspirată și de cuvintele lui Foucault: « je suppose [...] qu’il n’y a guère de société où n’existent des récits majeurs qu’on raconte, qu’on répète et qu’on fait varier¹ » (Foucault, 1971, p. 23), în perfectă concordanță cu argumentul lui Bakhtin privind existența unei „naturi specifice a gândirii” și a „subiectelor și stilurilor lingvistice” aparținând unor societăți diferite (Bakhtin, 1986). Interpretarea dialogică a ridiculizării ca macro act de vorbire în genul menționat poate fi o resursă pentru explorarea unor astfel de narațiuni care circulă în societate, determinându-i forma și funcționarea.

Concepte operaționale

Analiza ridiculizării în dialogul prezidențial se bazează pe cadrele (teoretic, analitic și metodologic) selectate pentru a servi cauza tezei și lucrează cu câteva concepte operaționale cheie, ca instrumente principale, susținute de câteva concepte teoretice majore și conexe.

Cel mai popular concept operațional, care face parte și din titlul tezei, este *ridiculizarea*, abordată ca un tip de act de amenințare a imaginii publice (“Face-threatening act” - Brown & Levinson, 1987) produs prin figuri ale umorului negativ (Bergson, 1924; Billig, 2005). Așa cum explic în secțiunea 3.2. a tezei, ridiculizarea poate fi produsă prin diferite strategii și poate lua forma mai multor tipuri de expresii. Deși nu este postat literalmente în titlu, un concept de importanță majoră care fundamentează toate conceptele acestei lucrări este *dialogul*, care este abordat în sensul de „interacțiune manifestă prin intermediul limbajului, adică schimburi de enunțuri sau contribuții secvențializate de către doi sau mai mulți participanți care sunt co-prezenți în anumite întâlniri situate” (Linell, 2017) [trad. mea] și „acțiunile pe care le întreprind participanții pentru a negocia înțelesuri” (Weigand, 2010, 2021) [trad. mea], ca o manifestare a *discursului*, înțeles ca mod integrat de folosire a limbii pentru scopuri specifice (Lakoff, 2001) [trad. mea], în *interacțiune* (Kerbrat-Orecchioni, 2005; Goffman, 1981). *Dialogul prezidențial* este înțeles ca o varietate a *discursului politic* (printre alte astfel de categorii, cum ar fi dezbaterile parlamentare, ședințele consiliilor locale, activismul politic etc), și este abordat ca acțiune politică desfășurată între politicieni, public incluzând evenimentele politice în cauză (după modelele propuse de van Dijk 1998, Chilton 2004, Charaudeau 2005, Fairclough & Fairclough 2012),

¹ [Nu cred că există societăți în care să nu circule povești majore care sunt spuse, repetate și reformulate] – translation mine.

realizată în *dezbatere prezidențială* ca gen al discursului în interacțiune (Goffman, 1981; Kerbrat-Orecchioni 2013a, 2013b, 2019). Cadrul de interpretare este *limba ca dialog* (*language as dialogue - the Mixed Game Model*) elaborat de Edda Weigand (2010).

Câteva concepte teoretice complementare care se corelează în diferite moduri cu cele menționate mai sus și care oferă suport în analiză sunt umorul, umorul negativ și problema complexă a categoriilor sale, o perspectivă asupra celor mai populare strategii utilizate în genul discursiv supus analizei (pe care teoria le reduce, în mare parte, la ironie și sarcasm), noțiunea de imagine publică (“face” / “face-work”), politetea (FTAs), precum și teoriile de gen și limbă care permit un nivel suplimentar de interpretare a interacțiunilor dintre persoanele de gen diferit vs. cele de același gen.

În continuare, voi prezenta modul de abordare a conceptelor cheie care compun titlul tezei, *Strategii de ridiculare în discursul prezidențial*, în vederea unei delimitări clare a obiectului, domeniului de aplicare și sferei de cuprindere a acestui studiu (noțiuni detaliate în secțiunile 2 și 3 ale tezei):

- *Ridiculizarea* este înțeleasă ca orice fel de act de amenințare a imaginii publice (“face-threatening act” - FTA) formulat prin figuri ale umorului negativ și este operaționalizată ca uzul umorului negativ / ofensiv (opus umorului pozitiv / distractiv) împotriva cuiva pentru a produce deriziune (batjocură), indicând o atitudine negativă, disociativă. Aici, se consideră a se referi la activitatea descrisă de dicționare ca fiind “a face mișto *de* [adversar]” și se definește printr-o componentă pragmatică de amuzament, cu un caracter intenționat, țintit, tendențios și o încărcătură atitudinală negativ-disociativă. Acest tip de „amuzament” este înțeles instrumental, ca parte integratoare, necesară a interacțiunii-confruntare și este justificat de natura mediatică a evenimentului dezbaterii ca sub-gen al discursului politic;
- *Strategie*, ca „un concept indispensabil în acțiunea politică și analiza discursului politic” (Martin, 2014) [trad. mea], este înțeles aici ca o metodă de utilizare a diferitelor tipuri de mecanisme de limbă și retorică pentru a produce o reprezentare negativă a celuilalt prin ridiculare (dezvoltată în secțiunea 3.2.) și nu indică impactul social al ridiculizării, ca diverse interpretări potențiale ale situației de discurs astfel încât „publicul este determinat să răspundă în anumite moduri mai degrabă decât în altele” (Martin 2014, pp. 94-95).
- *Discursul prezidențial* (în interacțiune) sau *dialogul prezidențial* este o subcategorie a discursului politic sau socio-politic și este înțeles ca “discurs impregnat cu imaginea

unui lider” (Bakhtin, 1981, p. 347) [trad. mea]. Discursul prezidențial este înțeles ca acțiune politică realizată de candidații finaliști la președinție în interacțiune înainte de alegeri pentru a-și spori șansele de a câștiga conducerea, în conformitate cu normele genului discursiv și cu ethosul prezidențial (Charaudeau 2005). Este caracterizat de direcționalitate pluriformă (pe lângă interlocutori, discursul este întotdeauna adresat – și este justificat de prezența – unui public larg și a unui moderator, polarizare (reprezentare pozitivă a sinelui și reprezentare negativă a celuilalt), o selecție lexicală, propozițională și tematică specifică, formulări și structuri preferențiale, urmărirea obținerii anumitor efecte și în teorie un standard moral ridicat.

- *Dezbaterea prezidențială* este înțeleasă ca sub-gen al discursului politic (Ilie, 2018), produs de media înainte de alegerile prezidențiale, cu reguli clare și stricte de organizare și desfășurare a conversației. Situația de comunicare este definită de un cadru participativ specific (explicat și prezentat grafic în secțiunea 3.3. a tezei) implicat într-o confruntare în care alternarea rolurilor de vorbitor-receptor nu asigură continuitatea ideilor, cooperarea, căutarea sau găsirea unui consens. Cu alte cuvinte, comunicarea nu este una constructivă, transformând dezbaterea prezidențială într-un gen disruptiv.

Structura tezei

Structurată în opt secțiuni, teza studiază strategiile de ridiculizare folosite de candidații la președinție în dialoguri pre-electorale, în alegerile recente din SUA (2016, 2020), Franța (2017, 2022) și România (2014, 2019). Cadrul participativ al dezbaterilor selectate pentru analiză (a se vedea secțiunile 2.3.2., 3.3. și 3.4.) prezintă interacțiuni dialogice între candidați de gen feminin și masculin (Hillary Clinton și Donald Trump, Marine Le Pen și Emmanuel Macron, Viorica Dăncilă și Klaus Iohannis) urmate (sau precedate) de interacțiuni între același candidat de gen masculin și alt candidat de gen masculin (Donald Trump și Joe Biden, Klaus Iohannis și Victor Ponta). Pentru a pregăti analiza datelor, am compus și prezentat atât cadrele teoretic, analitic și metodologic (secțiunile 2., 3. și 5.), cât și informații de fond și contextuale despre alegeri și candidați, aspecte care influențează natura dialogurilor (secțiunea 4.).

Cadrul teoretic (secțiunea 2.) prezintă conceptele cheie pe care se bazează analiza, mai precis ridiculizarea ca act de vorbire prin umor negativ și relația cu noțiunea de „imagine publică” propusă de Erving Goffman (“face” și “face-work”) și teoria politeții, elaborată de Brown & Levinson (1987), care înaintează și noțiunea de act de amenințare a imaginii

publice („Face-threatening act” - FTA). Categoriile umorului negativ sunt tratate ca strategii de ridiculare și sunt explicate pe baza informațiilor selectate din literatura de specialitate (secțiunea 2.1.3., în continuare adaptate într-un cadru de analiză, conceput pentru a servi analiza datelor din prezenta cercetare - secțiunea 3). Discursul politic (2.2.) este abordat în relație cu câteva aspecte retorice (2.2.1.) și conceptul de ethos prezidențial (2.2.2.). În continuare, genul dezbaterii prezidențiale este prezentat și explicat în 2.3., accentul fiind pus pe aspectele care particularizează și limitează genul din punct de vedere discursiv și al discursurilor în sine ca discursuri pregătite în prealabil (“reciting”) sau discuții spontane (“fresh talk”) (Goffman, 1981) (2.3.1.), și pe cadrul participativ (2.3.2.), cu accent pe rolul important al publicului, ca participant ratificat în interacțiune. În finalul secțiunii a doua, sunt rezumate cele mai cunoscute teorii lingvistice ale genului (2.4.).

Cadrul de analiză (Analytical framework - secțiunea 3.) stabilește parametrii în care operează această teză, încercând totodată să ancoreze conceptele-cheie folosite ca bază pentru analiză, adaptând informațiile găsite în literatura de specialitate la necesitățile datelor analizate, propunând completări și alternative pentru verigile lipsă. Interesul specific al tezei constă în descrierea și explicarea, prin observare orientată spre scop, a limbajului ridiculizării, în vederea delimitării unui set valabil de tendințe/formule lingvistice pentru analiza ridiculizării în dialogul prezidențial. În această fază a evoluției mele ca cercetător începător nu am urmărit niciun obiectiv ideologic din perspectivă critică, nu am abordat niciun aspect de normativitate socială, cum ar fi consacrarea cercetării pentru denaturalizarea structurilor sociale și corectarea greșelilor cu impact social. Această direcție a reprezentat un criteriu de selecție pentru delimitarea cadrului analitic. Modelul cercetării va fi sintetizat prin următoarea formulă: descriere-comparare-explicare (description-comparison-explanation - White, 2009).

De asemenea, este necesar să menționez că, întrucât această teză se concentrează pe cercetarea rolului limbii (vorbite) ca element constitutiv al ridiculizării, fundamentând studiul în domeniul lingvisticii, ofer doar o perspectivă generală asupra altor tipuri de elemente constitutive, cum ar fi funcția socială, impactul/efectul asupra publicului, variațiile culturale sau alte elemente care pot afecta dialogul.

Cadrul metodologic (secțiunea 5.) a fost alcătuit și adaptat pentru a fi de folos în cadrul acestui studiu. În vederea elaborării și prezentării unui inventar sistematic al tendințelor care compun arhitectura lingvistică a ridiculizării, detaliind strategiile de ridiculare și variațiile formale emergente ale acestora în dialogul prezidențial, o abordare care, în opinia mea, se potrivește cel mai bine întrebării principale de cercetare specificate

este o abordare dialogică cu perspective din semantica lexicală și CDA. Aceasta este o abordare integratoare pentru a oferi o perspectivă asupra ridiculizării prin examinarea a ceea ce se face prin intermediul limbajului în dialog (acte de vorbire dialogice), a instrumentelor cu care se face (lexic și propoziție), precum și a modului în care se realizează discursiv (reprezentarea agentivității). Astfel, voi urma trei direcții majore, adoptând modelul limbii ca interacțiune dialogică, elaborat de Edda Weigand (2010), pentru a studia ridiculizarea prin acte de vorbire dialogice, aplicând în mod specific taxonomia actelor de vorbire dialogice, elaborată de Weigand, care constă în secvențe dialogice de acte inițiative și reactive și modelul discursului ca recontextualizare a practicii sociale (“discourse as recontextualisation of social practice”), propus de Theo van Leeuwen (2008), cu accent pe opțiunile selectate de vorbitori pentru reprezentarea agentivității, ca modalitate de proiectare a actului ridiculizant. Ambele direcții vor fi relaționate cu o interpretare a expresiilor ridiculizante din perspectivă lexical semantică. O analiză a datelor cu ajutorul acestor instrumente oferă o perspectivă asupra concretizării lingvistice a dinamicii puterii prin ridiculizare, în dezbaterile pre-electorale, ca sub-gen al discursului prezidențial, și este elocventă în identificarea și prezentarea unor linii de comunicare principale, folosite de participanți, în ridiculizare ca act de vorbire dialogic. Informații tehnice despre colectarea datelor și criteriile de selecție a corpusului, cu specificații calitative și cantitative, precum și detalii despre unitatea de analiză sunt, de asemenea, furnizate în secțiunea 5.

Informațiile de fond și contextuale care au conturat dialogurile luate în considerare în prezenta analiză sunt prezentate în detaliu în secțiunea 4, unde discut, de asemenea, particularitățile sistemelor de vot din fiecare dintre cele trei țări, contextul fiecărui eveniment de dezbatere organizat înaintea alegerilor în cauză, precum și profilurile candidaților finaliști, cu câteva note de frontieră privind câteva aspecte care influențează discuțiile în diverse moduri.

Datele sunt analizate în secțiunea 6. din punct de vedere cantitativ (6.1.) și calitativ (6.2.), oferind o perspectivă asupra particularităților ridiculizării, prin examinarea expresiilor ridiculizante în context local, pe nivelurile de interpretare menționate, ilustrând manifestarea fiecărei strategii de ridiculizare, prin toate tipurile reprezentative de expresii ridiculizatoare, în fiecare dintre cele trei corpusuri. O secțiune este dedicată ocurențelor excepționale identificate în date, care vin să confirme, să contrazică sau să completeze perspectivele oferite de teorie.

În secțiunea Discuții generale și interpretare comparativă (7.), prezint un set de tendințe distincte și principalele linii de comunicare care sintetizează și particularizează

constatările aduse de analiza datelor selectate, în continuarea întrebărilor de cercetare ale studiului (3.1.). Rezumând aceste constatări, propun ceea ce sper că va fi o procedură sistematică valabilă pentru analiza ridiculizării ca macro act de vorbire în, și dincolo de, dialogul prezidențial.

Bibliografie selectivă

- Amir, L. (2019). *Philosophy, Humor and the Human Condition. Taking Ridicule Seriously*. Palgrave Macmillan.
- Athanasiadou, A., Colston, H. L. (2017). *Irony in Language Use and Communication*. John Benjamins Publishing Company.
- Attardo, S. (1994). *Linguistic Theories of Humour*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words. The William James lectures delivered at Harvard University in 1955*. Oxford University Press.
- Bakhtin, M. M. (1981). *The Dialogic Imagination. Four essays*. Michael Holquist (ed.). University of Texas Press.
- Bakhtin, M. M. (1986). *Speech Genres and Other Late Essays*. Emerson, C. & Holquist, M (Eds.). University of Texas Press.
- Bakhtin, M. M. (1993). *Toward a Philosophy of the Act*. Vadim Liapunov & Michael Holquist (eds.). University of Texas Press.
- Barbe, K. (1995). *Irony in context*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Bergson, H. (1924). *Le Rire*. [Laughter]. Paris: Librairie Felix Alcan.
- Billig, M. (2005). *Laughter and Ridicule. Towards a Social Critique of Humour*. Sage.
- Brown, G., & Yule, G. (1983). *Discourse analysis*. Cambridge University Press.
- Brown, P., & Levinson, S. (1987). *Politeness. Some universals in language use*. Cambridge University Press.
- Charaudeau, P. (2005). Le discours politique. Les masques du pouvoir. [The political discourse. The masks of power]. Paris: Vuibert.
- Charaudeau, P. (2006). Des catégories pour l'humour? [Categories for humour?] *Questions de communication*, 10, 19-41, Nancy: Presses Universitaires de Nancy. Retrieved June 16 from URL: <http://www.patrick-charaudeau.com/Des-categories-pour-l-humour,93.html>
- Charaudeau, P. (2011). Des catégories pour l'humour. Précisions, rectifications, complements. [Categories for humour. Specifications, clarifications, complements]. In Vicero Garcia, M. D. (Ed.) *Humour et crises sociales. Regards croisés France-Espagne*, Paris: L'Harmattan, pp. 9-43. Retrieved June 16 2020 from URL: <http://www.patrick-charaudeau.com/Des-categories-pour-l-humour,274.html>

Charaudeau, P. (2013a). L'arme cinglante de l'ironie et de la raillery dans le débat présidentiel de 2012. [The scathing weapon of irony and of mockery in the presidential debate of 2012]. *Langage et Société*, 146, 35-47. Retrieved June 18 2020 from URL: <http://www.patrick-charaudeau.com/L-arme-cinglante-de-l-ironie-et-de.html>

Charaudeau, P. (2013b). De l'ironie à l'absurde et des catégories aux effets [From irony to the absurde and from categories to effects]. In Vivero Garcia, M. D. *Frontières pour l'humour*. Paris: L'Harmattan, pp. 3-26. Retrieved June 17 2020 from URL: http://www.patrick-charaudeau.com/IMG/pdf/De_l_ironie_a_l_absurde.pdf

Charaudeau, P. (2015). Le débat présidentiel. Un combat de mots. Une victoire aux points [The presidential debate. A combat of words. A victory of points], *Revue Langage et Société* 2015/1, no. 151, pp. 109 – 129. Retrieved June 18 201920 from URL: <http://www.patrick-charaudeau.com/Le-debat-presidentiel-Un-combat-de.html>.

Charaudeau, P., Maingueneau, D. (Eds.). (2002). *Dictionnaire d'Analyse du Discours*. Seuil.

Charteris-Black, J. (2011). *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*. 2nd Ed. Palgrave Macmillan. doi: <https://doi.org/10.1057/9780230501706>

Chierchia, G. & McConnell-Ginet, S. (Eds.). (1990). *Meaning and Grammar. An Introduction to Semantics*. MIT Press.

Chilton, P. (2004). *Analysing Political Discourse. Theory and Practice*. Routledge.

Constantinescu, M. V. (2012). Humour as a relation management strategy in the Romanian parliamentary debates. *Revue Roumaine de Linguistique*, LVII, 4, pp. 385–394.

Dop, E. (2000). A Dialogic Epistemology: Bakhtin on Truth and Meaning. *Dialogism* 4 (2000), pp. 7-33.

Fairclough, I. & Fairclough, N. (2012). *Political Discourse Analysis: A method for advanced students*. Taylor & Francis Group, Routledge.

Fairclough, N. (2013). *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*. 2nd Ed. Routledge.

Fairclough, Norman. (2015). *Language and Power*. Third edition. Routledge.

Florea, L. S. (2011). *Aspects de la problématique des genres dans le discours médiatique*. Casa Cărții de Știință.

Florea, L. S. (2017). Actes expressifs et violence verbale: énoncés optatifs à fonction impécatore en roumain. In Mateiu, I. A. (ed.) (2017). "La violence verbale: description, processus, effets discursifs et psycho-sociaux". Presa Universitară Clujeană. 143-158.

Gibbs, R. W., & Colston, H. L. (2007). *Irony in Language and Thought. A Cognitive Science Reader*. New York & London: Taylor & Francis Group, Lawrence Erlbaum Associates.

Goffman, E. (1955). On Face-Work. *Psychiatry*, 18:3, pp. 213-231, DOI: 10.1080/00332747.1955.11023008

- Goffman, E. (1981). *Forms of Talk*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Ilie, C. (2018). Pragmatics vs rhetoric: Political discourse at the pragmatics-rhetoric interface. In Ilie, C. & Norrick, N. (Eds.). *Pragmatics and its Interfaces*. John Benjamins. Pp. 85-119.
- Ionescu-Ruxăndoiu, L. (2009). Discursive perspective and argumentation in the Romanian parliamentary discourse. A case study. In Gobber, G., Cantarini, S., Cigada, S., Gatti, M. C., & Gilardoni, S. (Eds.) *L'Analisi Linguistica e Letteraria XVI*, pp. 435-441.
- Ionescu-Ruxăndoiu, L. (2013). The Historicity of Democracy. In Ionescu-Ruxăndoiu et al. (Eds.) *Parliamentary Discourses across Cultures: Interdisciplinary Approaches* (pp. 197-207). Cambridge Scholars Publishing.
- Ionescu-Ruxăndoiu, L. (2014). Strategic uses of certainty and uncertainty in a political debate. *Language and Dialogue*, 4:1, 149-162. doi 10.1075/ld.4.1.09rux
- Ionescu-Ruxăndoiu, L. (2016). Keep silent or keep talking! Remarks on silence in Romanian culture. *Language and Dialogue*, 6:3, 447-463. doi 10.1075/ld.6.3.05ion
- Ionescu-Ruxăndoiu, L., Constantinescu, M. V., Stoica, G., & Hartular, Ș. (Eds.) (2022). *Attitude and Stance in Discourse*. Cambridge Scholars Publishing.
- Jankélévich, V. (1964). *L'Ironie* [Irony]. Flammarion.
- Kerbrat-Orecchioni, C. (1981). Des usages comiques de l'analogie [Comic uses of analogy]. *Folia Linguistica*, XV/1-2, 163-183.
- Kerbrat-Orecchioni, C. (2004). Polylogue. *Journal of Pragmatics*, 36 (Special issue, pp. 1-146).
- Kerbrat-Orecchioni, C. (2005). *Le discours en interaction*. [Discourse in interaction]. Paris: Armand Colin.
- Kerbrat-Orecchioni, C. (2009). *L'Énonciation*. Paris: Armand Colin.
- Kerbrat-Orecchioni, C. (2010). The case for an eclectic approach to discourse-in-interaction. In Streeck, J. (Ed). "New Adventures in Language and Interaction". John Benjamins Publishing Company. Pp. 71 – 97.
- Kerbrat-Orecchioni, C. (2010). L'impolitesse en interaction : aperçus théoriques et étude de cas. *Lexis Special [Impoliteness / Impolitesse]*, n° 2, pp. 35-60.
- Kerbrat-Orecchioni, C. (2012). Analyser du discours: le cas des débats politiques télévisés. *SHS Web of Conférences. Congrès Mondial de Linguistique Française – CMLF 2012*, 1, 25-42. doi: [10.1051/shsconf/20120100338](https://doi.org/10.1051/shsconf/20120100338)
- Kerbrat-Orecchioni, C. (2013a). Humour et ironie dans le débat Hollande-Sarkozy de l'entre-deux-tour des élections présidentielles (2 mai 2012). [Humour and irony in the Hollande-Sarkozy entre-deux-tours debate of the presidential elections (2 May 2012)]. *Langage et société*, 146, 49-69. Retrieved June 9 2020, from <https://www.cairn.info/revue-langage-et-societe-2013-4-page-49.htm>

- Kerbrat-Orecchioni, C. (2013b). L'ironie: problèmes de frontière et étude de cas. Sarkozy face à Royal (2 mai 2007). In Vivero Garcia, M. D. (Ed.) *Frontières de l'Humour*. L'Harmattan. Pp. 27-62.
- Kerbrat-Orecchioni, C. (2019). *Le débat Le Pen / Macron du 3 mai 2017: Un débat « disruptif »?*. Paris: L'Harmattan.
- Lakoff, R. (1975). *Language and Woman's Place*. Harper & Row Publishers.
- Lakoff, R. T. (2001). *The Language War*. University of California Press.
- Leech, G. (1985). *Semantics. The Study of Meaning*. 2nd edition. Penguin Books.
- Linell, P. (2017). Dialogue, dialogicality and interactivity. A conceptually bewildering field?. *Language and Dialogue* 7:3 (2017), 301–336. doi 10.1075/ld.7.3.01lin issn 2210–4119 / e-issn 2210–4127. John Benjamins Publishing Company.
- Mateiu, I. A. (ed.). (2016). *La violence verbale. Représentations dans le discours littéraire et dans la communication quotidienne*. Casa Cărții de Știință.
- Mateiu, I. A. (ed.) (2017). *La violence verbale: description, processus, effets discursifs et psycho-sociaux*. Presa Universitară Clujeană.
- Mey, J. L. (2001). *Pragmatics. An Introduction*. 2nd Edition. Blackwell.
- Oltean, Ș. (2003). *Lumile posibile în structurile limbajului*. Editura Echinox.
- Oltean, Ș. (2006). *Introducere în semantica referențială*. Presa Universitară Clujeană.
- Oltean, Ș. (2009). Lumi posibile și realități ficționale. *DACOROMANIA*, serie nouă, XIV, nr. 1, pp. 77–89.
- Oltean-Cîmpean, A. (2015). *Funny Comment, Sad Context. Humor in Kurt Vonnegut's Novels*. Casa Cărții de Știință.
- Popescu, T. (în curs de apariție). *Lexical semantics revisited*.
- Rovența-Frumușani, D. (2004). *Analiza discursului: Ipoteze și ipostaze*. Tritonic.
- Rovența-Frumușani, D., Milewski, N, Surugiu, R., & Văcărescu, T. E. (2017). It Takes Two to Tango: Gender in Romanian Media Organisations. In Ross, K. & Padovani, C. (Eds.) *Gender Equality and the Media*. (pp. 171-183). Routledge.
- Săftoiu, R., Popescu, C. (2014). Humor as a branding strategy in political discourse: A case study from Romania. *Revista Signos: Estudios de Lengua y Literatura* 47(85):293-320. DOI: [10.4067/S0718-09342014000200007](https://doi.org/10.4067/S0718-09342014000200007)
- Saussure, F. (1931). *Cours de Linguistique Générale*. [Course in General Linguistics]. Paris: Payot.
- Searle, J. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press. DOI:10.1017/CBO9781139173438

- Searle, J. R. (1975). "A taxonomy of illocutionary acts." *Language, Mind, and Knowledge*, Keith Gunderson (ed.), 344–369. University of Minnesota Press;
- Sperber, D., & Wilson, D. (1981). "Irony and the Use-Mention Theory". In Peter Cole (ed.) *Radical Pragmatics*, New York: Academic Press, pp. 295-318.
- Sperber, D., & Wilson, D. (1995). *Relevance: communication and cognition*. Oxford UK & Cambridge USA: Blackwell.
- Șerbănescu, A. (2000). *Cum se scrie un text*. [How to write a text]. Polirom.
- Tannen, D. (1991). *You just don't understand. Women and men in conversation*. Virago Books.
- Tannen, D. (1994). *Gender and Discourse*. Oxford University Press.
- Tannen, D. (2005). *Conversational Style. Analyzing Talk among Friends*. Oxford University Press.
- van Dijk, T. A. (1995). Discourse, Power and Access. In Coulthard, M., & Caldas-Coulthard, C. R. (Eds.) *Texts and Practices. Readings in Critical Discourse Analysis*. (pp. 84-104). Routledge.
- van Dijk, T. A. (1998). What is Political Discourse Analysis. *Political Linguistics*. 11 – pp. 11-52.
<https://doi.org/10.1075/bjl.11.03dij00>
- van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and Power*. Palgrave Macmillan.
- van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and Practice. New Tools for Critical Discourse Analysis*. Oxford University Press.
- Vasilescu, A. (2016). Towards a "Theory of Everything" in Human Communication. In Allan, K., Capone, A., Kecskes, I. (2016). *Pragmemes and Theories of Language Use*. Springer. Pp. 305-334.
- Vasilescu, A., Constantinescu, M. V., Stoica, G., & Russel White, J. (Eds.). (2020). *Exploring Discourse Practices in Romanian*. Cambridge Scholars Publishing.
- Weatherall, A. (2002). *Gender, Language and Discourse*. Taylor & Francis Group, Routledge.
- Weigand, E. (2010). *Dialogue: the mixed game*. John Benjamins Publishing Company.
- Weigand, E. (2011). Paradigm Changes in Linguistics: From reductionism to holism. *Language Sciences* 33(4):544-549 DOI: [10.1016/j.langsci.2011.04.031](https://doi.org/10.1016/j.langsci.2011.04.031)
- Weigand, E. (2021). Dialogue: The complex whole. *Language and Dialogue* 11:3 (2021), pp. 457–486. <https://doi.org/10.1075/ld.00106.wei> |
- Weigand, E. Dascal, M. (Eds.). (2001). *Negotiation and Power in Dialogic Interaction*. John Benjamins Publishing.
- Weigand, E., Kecskes, I. (2018). *From Pragmatics to Dialogue*. John Benjamins Publishing.

White, P. (2009). *Developing Research Questions. A Guide for Social Scientists*. Palgrave Macmillan.

Zafiu, R. (2007). “Evaluarea umorului verbal”. In Pană-Dindelegan, G. (ed.), *Limba română. Stadiul actual al cercetării*. Editura Universității din București, pp. 497–505.